

Ragana ir Saulės sesuo

Vienoje carystėje, tolimoje karalystėje, gyveno caras su cariene. Jie turėjo sūnų caraitį Ivaną, kuris nuo gimimo buvo nebylys. Vieną dieną, kai Caraičiui buvo dvylika metų, jis atėjo į arklides pas savo mylimiausią arklininką, kuris jam nuo vaikystės sekdamas pasakos. Ir dabar Caraitis atėjo pasiklausyti pasakos, tačiau išgirdo visai ką kitą.

– Caraiti Ivanai! – prabilo arklininkas, – greitai tavo motinai gims duktė, o tau sesuo. Ji bus baisi ragana – pražudys tavo tėvą, motiną ir visus dvariškius. Ruoškis į kelionę, prašyk tėvo, kad duotų geriausią savo žirgą pasijodinėti ir jok kuo toliau nuo čia, jok kur akys veda, jei nori išvengti pražūties ir sau.

Caraitis Ivanas atbėgo pas tėvą ir pirmą kartą gyvenime su juo prakalbo. Caras taip apsidžiaugė, kad nė neklausinėjo, kam Caraičiui reikalingas geriausias žirgas. Tuoj pat prisakė tarnams pabalnoti sūnui patį geriausią iš savo rinktinių.

Caraitis leidosi į kelionę ir jojo ilgai ilgai. Susitiko kelyje dvi senas siuvėjas ir prašo jų, kad priimtų pas save gyventi. Senutės jam atsakė:

– Mes tave mielai priimtume, caraiti Ivanai, bet mūsų dienos jau suskaičiuotos. Štai užbaigsime savo paskutines adatas ir paskutinius siūlus, va, ir ateis jau mums mirtis.

Nuliūdo jaunuolis ir leidosi toliau į kelionę. Jojo jojo, kol pakelėje pamatė Ažuolvertį. Ir prašo jo:

– Priimk mane pas save gyventi!

– Mielai tave priimčiau, caraiti Ivanai, bet mano mirtis jau čia pat. Štai išrausiu šiuos paskutinius ažuolus – va, ir ateis mano mirtis.

Dar liūdniau pasidarė caraičiui Ivanui, bet jis vis jojo ir jojo, vis toliau ir toliau. Pagaliau prijojo Kalnaverčio namus ir prašosi priimamas gyventi, o Kalnavertys jam atsako:

– Mielai tave priimčiau, caraiti Ivanai, bet man jau atėjo laikas mirti. Matai, aš esu čia, kad kalnus vartyčiau – štai nuversiu šituos paskutinius, va, ir mano dienos baigtos.

Caraitis Ivanas apsiliejo gailiomis ašaromis ir vėl leidosi į kelionę. Ilgai ilgai jojo, kol pagaliau atjojo pas Saulės seserį. Ji mielai priėmė caraitį, maitino ir girdė viskuo, ko tik jo širdis geidė. Rūpinosi juo kaip savo tikru sūnumi. Gera buvo pas ją gyventi!

Bet jį vis apimdavo liūdesys – norėjosi sužinoti, kas ten gimtuosiuose namuose dedasi. Užlipo jis taip kartą į aukštą kalną, pažvelgė tėvų dvaro pusėn ir mato, kad viskas sunaikinta, tik sienos belikę. Atsiduso giliai ir graudžiai apsiverkė.

Grįžta pas Saulės seserį, o ši ir klausia:

– Kodėl tavo akys paraudusios lyg užverktos, caraiti Ivanai?

Jis atsako:

– Nuo vėjo.

Kitą kartą vėl pamačiusi paraudusias caraičio akis, Saulės sesuo uždraudė vėjui pūsti. O trečią kartą grįžęs nuo kalno caraitis Ivanas jau nebepajėgė toliau kalbėti netiesos – teko viską papasakoti. Apsakęs kaip buvo, ėmė jis prašyti Saulės sesers, kad leistų aplankyti gimtuosius namus. Ji iš pradžių jo neleido, nė klausyti apie tai nenorėjo, bet jis vis atkakliai prašėsi vėl ir vėl, kol pagaliau pavyko įkalbėti. Saulės sesuo išleido jį aplankyti gimtinės ir davė kelionei tris dovanas: šepetį, šukas ir du obuoliukus: koks bebūtų senas žmogus, tik atsikąs obuoliuko, tuoj atjaunės.

Bekeliaudamas namo prijojo caraitis Ivanas Kalnaverčio namus. To, kuriam buvo telikęs paskutinis kalnas nuversti. Čiupo savo šepetį ir metė jį į plyną lauką. Iš žemės ėmė augti aukščiausi didžiausi kalnai, viršūnėmis dangų remti! Ir kiek čia jų! Nesuskaitysi! Kalnavertys apsidžiaugė ir iš visų jėgų ėmėsi savo darbo.

Po kurio laiko atjojo caraitis Ivanas ir pas Ažuolvertį. Kuriam tik trys ąžuolai buvo belikę... Jaunikaitis išsiėmė savo šukas ir metė į plyną lauką. Tuoj išaugo iš žemės, suošė, sušlamėjo tankus didžiulis ąžuolynas! Medis medį remia! Ažuolvertys apsidžiaugė, dėkingas nusilenkė caraičiui ir toliau ėmėsi šimtamečių ąžuolų.

Vėl prijojo caraitis Ivanas ir dvi senutes, ir davė joms po obuoliuką. Jos suvalgė ir tuoj atjaunėjo! Jos padovanojo jam skepetaitę: vos tik pamosuoji, tuoj už tavęs atsiranda didžiulis ežeras.

Pagaliau prijojo caraitis savo gimtuosius namus. Sesuo išbėgo jo pasitikti.

– Sėskis, – sako, – broleli, pagrok kanklėmis, o aš tuo tarpu paruošiu tau vakarienę.

Caraitis prisėdo ir ėmė groti. Iš urvelio išbėgo pelytė ir prabilo žmogaus balsu:

– Gelbėkis, caraiti Ivanai, bėk greičiau! Tavo sesuo išėjo ne vakarienės tau sutaisyti, o dantų galąst!

Caraitis išbėgo į lauką, sėdo ant žirgo ir leidosi į atgal. Tuo tarpu pelytė stygomis bėgioja, kanklės skamba ir sesuo nė neįtaria, kad brolis paspruko. Pagalando dantis ir puolė į priemenę, o ten... nė gyvos dvasios, tik pelytė šmurkštelėjo į savo urvelį. Supyko ragana, ėmė griežti dantimis ir puolė vyti brolių.

Caraitis Ivanas išgirdo triukšmą sau už nugaros, atsisuko atgal – sesuo jau baigia jį pasivyti! Mostelėjo skepetaite ir atsirado didžiulis ežeras. Kol ragana perplaukė ežerą, caraitis Ivanas jau toli toli.

Dar greičiau ėmė jį vyti brolių. Va, jau taip arti! Bet netoliese dirbęs išgelbėtasis Ažuolvertys pamatė, kad caraitis bėga nuo raganos ir pradėjo iš visų jėgų vartyti didžiulės girios ąžuolus ir mesti juos ant kelio. Suvertė visą kalną! Ragana negali nei prabėgti, nei praeiti. Ji ėmė visaip skintis sau kelią: graužė graužė, jėga prasibrovė. O caraitis Ivanas tuo metu gerokai nuo jos atsitolino.

Ilgainiui įtūžusi ragana vis tiek ėmė vis labiau jį prisivyti. Vijosi ir vijosi prakeiktoji, ir beveik jau buvo begriebianti... bet ją išgirdo netoliese besidarbuojantis Kalnavertys, atsirėmė į patį aukščiausią kalną ir užvertė jį ant pat kelio, kuriuo caraitis jau buvo prabėgęs, o ant viršaus užgurino dar vieną. Kol ragana per tuos kalną ant kalno perlipo, caraitis Ivanas vis jojo ir jojo ir atsidūrė gerokai nuo jos.

Perlipo ragana kalnus ir vejasi brolių. Pagaliau pamatė jį tolumoje ir šaukia:

– Tau vis viena nebepabėgti nuo manęs!

Štai ji taip arti, taip arti! Bet caraitis jau prie pat Saulės sesers dvaro ir šaukia:

– Saulės sese, atverk langelį!

Saulės sesuo atvėrė langą ir caraitis Ivanas vienu šuoliu nuo žirgo atsidūrė jos dvare.

Ragana ėmė prašyti, kad jai atiduotų brolių. Saulės sesuo jos nepaklausė ir neatidavė. Tada ragana sako:

– Tegu caraitis Ivanas eina su manimi ant svarstyklių. Kuris kurį nusvers! Jei aš nusversiu – tada aš jį suėsiu, jeigu jis mane nusvers – tegu jis nudeda mane!

Nuėjo prie svarstyklių. Pirmasis ant svarstyklių užlipo caraitis Ivanas, paskui ir ragana pripuolė. Kai ji tik įkėlė savo didžiulę koją, tai svarstyklės ir išmetė caraitį Ivaną į orą, ir su tokia jėga, kad jis pateko tiesiai į Saulės sesers dvarą, o ragana-gyvatė liko amžiams ant žemės.

